

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

Cap. 23. Monachi Adrumetini in Africâ de gratiâ, & libero arbitrio litigantes
acceptis ab Augustino libris in concordiam revocantur. Fuerint-ne iidem
Monachi Augustiniani instituti? De Monachatus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

CAPUT XXIII.

Monachi Adrumetini in Africâ de gratiâ, & libero arbitrio litigantes acceptis ab Augustino libris in concordiam revocantur. Fuerint-ne iidem Monachi Augustiniani instituti? De Monachatus apud Africam origine Hostenii sententia expenditur. Adrumetini Monasterii insigne privilegium refertur. Leporii Monachi per Augustinum conversio eâ occasione hic recitatur.

Anno
424.

Adrumetum maritima Africæ urbs est à Phœnicibus condita inter parvam Leptim, & Aphrodisium distans Carthagine M. P. LXXXV. Uticâ verò M. P. CXX: A nostro veronense Plinio lib. 4. cap. 4. liberum oppidum, & à Divo Cypriano Epist. 45. Colonia nuncupatur. Erat Byzacenæ Provinciæ Metropolis ex Procopio lib. 6. de Edificiis Justiniani: *In Byzacio, inquit, urbs est maritima Adrumetum dicta, magna olim, ac populosa, & ob id Metropoleos nomen, & dignitatem sortita.* Ex quibus patet, lapsum esse Binium Tomo I. Conciliorum in notis ad Synodum Teleptensem, ut ipse putat, ubi ait, Teleptim fuisse Metropolim Byzacii, quod Donatianus Teleptensis non semel in Conciliis Africanis Primas Byzacenæ Provinciæ nuncupatur. Nam anno 411. uti cap. 13. prænotavimus, cum Donatianus sederet Telepte, quæ Fulgentii nostri Ruspensis Episcopi patria fuit, Mizonius erat Primas Byzacii; neque eadem erat apud Africanos Metropolis civilis, & Ecclesiastica, quod fusiùs Lib. 2. cap. 8. contra Salmasium ostendimus. Justinianus Vandalis debellatis Adrumeto ingentem murum circumdedit, validumque præsidium imposuit; undè Oppidani teste Procopio, quod munificentissimo Principi grati animi vices rependerent, urbem deinceps Justinianam diceadam decrevere. At Romano imperio everso, ac barbaris Africam occupantibus eadem civitas Mahameta nuncupata fuit, quo nomine etiamnum appellatur.

Erat in hac urbe insigne cœnobium, cujus anno nostræ epochæ 424. Valentinus præfecturam gerebat, quo tempore novæ de Gratiâ, & libero arbitrio inter Monachos Adrumetinos contentiones exortæ novos etiam Augustino labores peperere. Florus ejusdem cœnobii Monachus Uzalam ad suos profectus ad Augustinianos Monachos divertit. Uzala, vel ut ait Augustinus, Uzalis erat urbs Provinciæ Proconsularis inter Hipponem, & Carthaginem propè Uticam ex eodem Patre in Lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. *Uzali, inquit, quæ colonia Uricæ vicina est, multa præclara per eundem martyrem Stephanum facta cognovimus.* Hujus urbis sacra administrabat Evodius, qui ex Augustini monasterio Hipponensi, ut postea patebit, ad illam Ecclesiam promotus Augustinianum institutum illuc invexerat. Florus ibidem distante Felice Monacho Epistolam celeberrimam Augustini 105. ad Sixtum, qui postea Romæ Pontifex sedit, exscripsit, eaque Adrumetum citò citiùs transmissâ Carthaginem se contulit. Monachi Adrumetini acceptam Epistolam curiosius legere ceperunt, at quod illa altissimam divinæ gratiæ, & prædestinationis mysteria continebat, non omnes germanam ejusdem intelligentiam assecuti sunt, sed in varios, & ab auctoris mente prorsus

alienos illam sensus distraxerunt, undè graviora eo in cœnobio diffidia emerere. Interim Florus Carthagine reversus, cum malè se audire intelligeret, quod ob missam Augustini Epistolam diffidorum auctor publicabatur, rem Valentino Monasteriar-chæ significavit; eas enim suorum ille contentiones ignorabat. Valentinus Epistolæ interpretationem ab Evodio Uzalensi petendam esse censebat; erat enim Evodius Augustini discipulus, & ob legationem ad Honorium anno abhinc vicefimo unâ cum Theasio Episcopo Memblositensi summâ cum laude obitam ex Epistolâ 65. Augustini, & cap. 56. Cod. Africani totâ Africâ percelebris. Idem etiam Sabinum monasterii Presbyterum virum literis apprime eruditum rogavit, ut laudatæ Epistolæ sensum exponeret, quod etiam ille satis diligenter executus est. At Cresconius, & Felix Monachi ab ipso auctore rectam Epistolæ intelligentiam accipiendam contendebant, nullus enim Augustinianæ sententiæ melior Augustino interpres videbatur. Valentinus molestè ferebat, isthæc diffidia Sancto Doctore innotescere; at eum certam utriusque ad Augustinum pergendi sententiam stare animadverteret, dato viatico eisdem Hipponem ire permisit. Scribit hæc Valentinus ad Augustinum Epistolâ 256. *Quibus propter ipsam pietatem sumptus dedimus, ne vulnera ipsorum cumularem.* Nullas tamen ad Augustinum literas deferendas eisdem tradidit. Quæ verò Cresconius, ac Felix Augustino narraverint, idem Sanctus Pater Epistolâ 46. ad Valentinum misâ significat: *Retulerunt, inquit, monasterium vestrum nonnullâ dissensione turbatum, eò quod quidam in vobis sic gratiam prædicent, ut negent hominis esse liberum arbitrium, & quod est gravius, dicant, quod in die judicii non sit vel redditurus Deus unicuique secundum opera ejus. Etiam hoc tamen indicaverunt, quod plures vestrum non ita sentiant; sed liberum arbitrium adjuvari fateantur per Dei gratiam, ut recta sapiamus, atque faciamus.* Cæterùm Valentinus eâ de re ad Evodium scripsit, nam Evodii responsum in bibliothecâ Monasterii Trevirensis Sancti Maximini invenit Sirmondus, ejusque fragmentum capiti 7. Historiæ Prædestinarianæ inseruit, majori longè laude donandus, si integrum Evodiana Epistolæ exemplum publicasset.

Augustinus hæcenus invecus contra divinæ gratiæ hostes, quasi mutatâ velificatione pro libero etiam arbitrio sibi pugnandum esse cognovit; librum igitur illis instruendis statim elucubravit, quem de Gratiâ, & libero arbitrio inscripsit, in quo ex arcanis sacrarum literarum liberum arbitrium probari ostendit, ubi hominibus à Deo præcepta imponuntur, divinam tamen gratiam ad divina mandata exequenda necessariam, illamque non ex meritis dari; legem absque gratiâ reos facere jubendo, gratiam bonos facere adjuvando; nullum bonum desiderium gratiam præcedere; Deum jubere quandoque, quæ non possumus, ut ab illo noverimus, quid petamus; Exemplo parvulorum statim post baptismum deccedentium ostendi, gratiam sine meritis dari, occultumque esse Dei judicium, cur unus salvetur, alter verò damnetur. Hoc libro accepto juvenes illi, ita enim ab Augustino vocantur Epist. 46. ad Valentinum, statim ad suos redire destinarant, ut eum sociis Paschalia festa celebrarent, quare Sanctus Pater laudatam modò Epistolam illis tradiderat Præfecto cœnobii Valentino, reliquive sub eo religiosis viris scriptam. At Augustinus, quò instructiores

tiores ad suos reverterentur, ad aliquot infuper dies secum illos detinendos duxit, quæ postea eidem Valentino Epistolâ 47. significavit: *Cresconium, inquit, Felicem, & alium Felicem Dei servos, qui ex vestra congregatione ad nos venerunt, nobiscum egisse Pascha novem diebus, quos ideo tenuimus aliquantò diutius, ut instructiores ad vos redirent adversus novos hereticos Pelagianos.* Addidit Augustinus libro de Gratiâ, & Libero arbitrio Epistolâ Synodi Carthaginensis, itemque Milevitanae, ac quinque pariter Episcoporum ad Innocentium Papam, atque hujus ad omnes rescripta; rursus Epistolâ Synodi Africanæ ad Zosimum, & ejusdem Pontificis literas ad totius Orbis Episcopos, postremò etiam canones plenarii Concilii Carthaginensis anno 418. Kalendis Maii celebrati. Verùm ubi illi cum tot scriptis Adrumetum advenere, novo errori locus datus est, nam cum quidam legisset, omnia opera bona esse dona Dei, in id absurdi deflexit, ut dixerit, neminem corripiendum, si Dei præcepta non faceret, sed pro illo tantummodo orandum Deum, ut ipso donante faceret, quod jubebatur.

Valentinus dogmatis novitate turbatus rem per literas Augustino renunciavit; illæ numero 257. inter Augustinianas leguntur, in quibus gratias agit de libro, atque Ecclesiasticis literis ad se transmissis, novaque dissidia suo in monasterio ex ejusdem libri lectione suborta intimat; Epistolam per Florum, cujus alloquendi se cupidum Augustinus significaverat, transmisit. Ubi Hipponem Florus, ac socii advenere, Augustinus Florum exactam Epistolam ad Sixtum intelligentiam tenere gavissus est, quod initio de Cor. & Grat. his testatur: *Hanc fidem, quæ sine dubio vera, & Prophetica, & Apostolica, & Catholica fides est, etiam in fratre nostro Floro invenisse me gaudeo; undè hi potius corrigendi sunt, quos quidem proprio Deo correctos esse jam existimo, qui eum non intelligebant.* Ex quibus patet, quàm injustè à Sirmondo in libro de Hæresi Prædestinarianâ cap. 1. Florus tanquam *pravae interpretationis Auctor* tradatur. Cæterum Augustinus, quò procul ab Adrumetinis omnem errorum caliginem expelleret, nitidioris doctrinæ librum de Correptione, & Gratiâ inscriptum composuit. Hic quidem liber parvus mole est, sed doctrinâ maximus, totus mysteriis repletus, universam divinæ gratiæ Oeconomiam oculis subjicit, ut jure merito aureus à doctissimis nuncupetur. Docet in eo sapientissimus Antistes, non esse electionem luti, sed figuli, cum in eadem massâ perditionis unum vas fiat ad honorem, alterum ad ad contumeliam; perseverantiam in bono esse donum Dei; homines prædestinari ad gloriam, & gratiam non secundum eorumdem propositum, sed Dei: Voluntatem hominis non libertate gratiam consequi, sed gratiâ libertatem; mysterium gratiæ prædestinationis in parvulis elucere; Diversam esse gratiam hominis innocentis, & reparati, esse illam adiutorium quo fit, ut possimus benè agere, si volumus, hanc verò reapse facere, ut velimus; undè una est adiutorium *sine quo non*, altera adiutorium *Quo*, ista enim humana voluntas *indeclinabiliter, & insuperabiliter* agitur. Ego quidem hunc librum soleo appellare clavem, quâ ad universam Augustini de divinâ gratiâ, & libero arbitrio doctrinam aditus aperitur; quem sanè librum Sanctus Prosper merito *plenum divine auctoritatis* in Epistolâ ad Augustinum nuncupavit. In eodem verò volumine Semipelagianos, qui postea in Galliis emerere, solidissimè evertit,

undè contrà illud ea gens accerrimis odiis linguas acuit, ut inferius dicitur.

Hos Adrumetinorum Monachorum tumultus Baronius anno 418. contigisse scribit ibidem Num. 18. at Torellus Tom. 1. sæculi August. anno 417. eodem alligat; sed falsam esse eorum opinionem certum est, uti etiam, quod putavit Jansenius, decennio post, nempe anno 428. ea dissidia apud Adrumetum emeruisse. Baronius inde refellitur, quòd Monachi illi ante Pascha Augustinum adierint, ut ex Epistolâ 46. & 47. ad Valentinum patet; Epistolâ verò ad Sixtum scripta fuit exeunte ferè eo anno 418. vel certius aperiente se mare anno sequenti Firmo Presbytero eandem ex Africâ in Italiam deferente; Etenim Epistolam Sixti datam anno 418. post Pelagianorum damnationem Firmus Hipponem detulit absente Augustino, qui initio ætatis eo anno morabatur Carthagine, ubi Synodus agebatur, die verò 20. Septembris erat Cæsareæ ex initio gestorum cum Emerito Donatistâ, quare circâ Autumnum Hipponem reversus Sixti Epistolam ad se missam invenit, cui ubi per Albinum Romam proficiscentem rescribendi occasio se se obtulit, brevem Epistolam rescripsit, quæ est numero 104. deinde per Firmum longiorem alteram submisit, quam cum Monachi Adrumetini non intelligerent, dissensionibus locum dedere. Hinc anno 418. memorata Adrumetinorum litigia non contigere; Præterea Augustinus Epistolâ illâ 47. scribit, se mittere Adrumetum præter Innocentii, & Zosimi literas *quod posteriori concilio plenario totius Africae contrà ipsum errorem breviter constituitur.* At literæ Zosimi in Africam anno 418. pervenere III. Kalendas Majas, & Synodus plenaria Kalendis Maii habita fuit Carthagine, quâ ergo ratione circa Pascha illius anni, quod celebratum fuit VII. die Aprilis Cyclo Solis VII. Lunæ I. lit. F. mittere potuit Augustinus Zosimi Epistolam encyclicam, & canones Concilii plenarii Carthaginensis? Quare circâ annum 424. pro componendis Adrumetinis de divinâ gratiâ rumoribus duos illos Augustini libros proculos dicimus, quòd illos in fine suorum operum in libris Retractionum Sanctus Doctor recensuit; Ex quibus errare etiam Jansenium patet, dum decennio post annum à Baronio assignatum scriptos eosdem libros autumat, cum libri Retractionum anno 427. ab Augustino ad exitum perducti sint, in quorum calce, uti diximus, libri scripti ad Adrumetinos memorantur.

Augustiniani instituti Scriptores memoratos Adrumetini cœnobii Monachos inter nostros numerant, adeoque confidenter Aloysius Torellus hoc ipsum sibi persuasit, ut in sæculis Augustinensibus ad annum 402. num. 2. id *extra dubium* esse pronunciaverit, eâ præsertim opinione ductus, quòd unica Augustini regula id temporis in Africâ vigeat. Et quidem nostri homines Monachos ab Augustino Africæ primitus inventos ad eò manifestis argumentis evicere, ut apud æquos iudices id extra dubium posuerint. Eos inter eminentissimos Patres doctissimi, atque eruditissimi Christianus Lupus Doctor, ac Professor Lovaniensis, Joseph Sabbatinus Ravenas, & qui eo in campo totis lacertis depugnavit, laudatus Torellus Bononiensis, quos viros amoris, & honoris causâ nomino. Quare fati erit illud ipsum paucis hic indicare. Cum Sanctus Pater esset Mediolani, antequam baptizaretur, cum Potitiano concive, ac insigni Theodosii Duce verba fecit, de quo colloquio inter alia hæc refert lib. 8. Confess. cap. 6. *Indè*

sermo ejus devolutus est ad monasteriorum greges, & mores suavolentia tua, & ubera deserta eremi, quorum nos nihil sciebamus. Ignota ergo erat Augustino Monastica professio; atque adeo nullum illius instituti cœnobium nec Carthagine, nec alibi in sua provinciâ viderat, antequam in Italiam transmitteret. Hinc lib. 2. Retract. cap. 21. scribit: *Ut de opere monachorum librum conscriberem, illa me necessitas compulit, quod cum apud Carthaginem monasteria esse cœpissent, alii de suis manibus transigebant &c.* Quare recens erat apud Carthaginem monasteriorum constructio. In eo verò volumine cap. 28. ait: *Sub generali nomine Monachorum vestrum propositum blasphematur tam bonum, tam sanctum, quod in Christi nomine cupimus, sicut per alias terras, sic per totam Africam pullulare.* Nova erat monasteriorum in Africâ plantatio, quam tamen latius per eam regionem propagari Augustinus optabat. Hinc Circumcelliones pessima Donatistarum factio novum Monachorum nomen Catholicis exprobrabant teste Augustino in psal. 132. *Quando vos rectè Hæreticis de Circumcellionibus insultare cœperitis, illi vobis insultant de monachis: Dicere consueverunt, quid sibi vult nomen Monachorum? Adeo Afris nova prorsus, & incognita erat Monachismi professio, ut nec nomine tenus eandem cognoscerent.*

Porrò hoc sanctioris vitæ institutum ab Augustino primitus Africæ inventum probatur luculentissimo Sancti Patris testimonio, in quo nostri Scriptores jure sibi triumphum canunt. Lib. 3. contra Pet. cap. 40. hæc scribit: *Deinceps perrexit ore maledico in vituperationem monasteriorum, ac monachorum, arguens etiam me, quod hoc genus vitæ à me fuerit institutum; Quod genus vitæ omnino quale sit, nescit, vel potius toto orbe notissimum nescire se fingit.* Videtur, ut Petilianus tanquam inusitatum, ac prorsus in Africâ novum Monachorum genus traducit? Erat verò Petilianus Episcopus Cirtensis inter Donatistas magni nominis, & in collatione Carthaginensi à Fortunatiano Siccensi Episcopo Collat. 1. cap. 217. itemque à Marcellino iudice Collat. 3. cap. 190. cum honoris præfatione nominatus fuit; Quomodo ergo vir talis adeo palam mentiri ausus fuisset? At mentitus fuerit, cur Augustinus aperta falsitatis eundem reum non peregit? Monastica ergo vitæ institutio in Africâ vel ipsorum hæreticorum confessione fuit Augustinus. Hinc rectè magnus Ecclesiasticorum annalium conditor Baronius scribit ad annum 504. *Sed unde hujusmodi monastica institutio fluxit in Africam? Si rectè memoriâ tenes non ab alio, quam ab ipso Sancto Augustino, qui eandem ex Romanâ, & Mediolanensi Ecclesiâ primitus mutuatus in Africam invehit, atque latissimè propagavit.*

Lucas Holstenius novam prorsus sententiam tenuit de Origine Africani Monachatus; etenim in præfatione ad Collectionem regularum cap. 2. ait: *E Caprariâ insulâ, ubi greges fuisse Monachorum indicat Rutilius Nymatinus scribens circiter annum Christi 416. missi ad S. Augustinum Monachi id institutum in Africam intulerunt, quod ibi receptum est, nequicquam Donatistis obstantibus.* Vir doctissimus, & antiquarum schedarum diligentissimus perscrutator illius dicti neminem testem laudavit, neque illud à nobis ullo pacto admitti potest. Scribit S. Augustinus Epist. 81. ad Monachos Caprariæ, & quidem jam Episcopus, nam ibidem inquit: *Nostras sæpè sarcinat, & debilitat caligo, & tumultus secularium actionum, quas etsi nostras non habemus, eorum tamen, qui nos anguriant mille pas-*

sus, & jubemur ire cum iis alia duo, tanta nobis ingeruntur, ut vix respirare possimus. Joannes Marquez vir doctissimus putavit hæc literas scriptas fuisse ab Augustino Presbytero, & nondum Episcopo ex hac epigraphæ: *Domino dilecto, & exoptatissimo fratri & compresbytero Eudoxio, & qui tecum sunt fratribus, Augustinus, & qui necum sunt fratres in Domino S.* Sed labitur vir eruditus; nam Augustinus Epistolam 105. datam anno 418. ita inscribit: *Sancto fratri, & Compresbytero Sixto; item Epistolam 86. Casulano Compresbytero; rursus Epistolam 122. Compresbytero Victorino; imò Epistolæ 62. hunc titulum ponit: Condiacono Cælestino Augustinus.* In laudatâ autem Epistolâ ad Caprariæ Monachos ait: *Nam & antè jam fama, & nunc fratres, qui venerunt à vobis Eustatius, & Andreas bonum Christi odorem de vestra sanctâ conversatione ad nos attulerunt.* At Augustinus antequam baptizaretur Monachorum nomen ignorabat, Africa dein restitutus Monachum statim induerat, & paulò post Episcopus fuerat designatus, quo tempore fama tenus Caprarienses Monachos sibi notos fuisse affirmat; duos verò illos Caprarienses Monachos ad se venisse, cum jam Episcopus esset, patet ex illis verbis: *NUNC fratres, qui venerunt à vobis,* ut planè appareat, falsum esse, misos ad Sanctum Augustinum è Caprariâ Monachos cœnobiticum institutum Africæ primitus intulisse. Quo anno Caprarienses Ascetæ in Africam transfretarint ex Orofio lib. 7. cap. 36. satis intelligitur; Gildone enim contra Honorium in Africâ rebellante, Mafcezil Tyranni frater ab Imperatore contra eundem dux designatus, antequam in Africam transmitteret, *Caprariam insulam adiit, unde secum sanctos servos Dei aliquot permotos precibus suis sumpsit.* Horum ille potius supplicationibus, quam numero militum acie superior evadens Tyranno ad laqueum adacto tumultus compressit Honorio IV. & Eutychiano Consl. quare anno 398. cum Imperatoriâ classe Monachi Caprarienses in Africam delati & Augustinensium Monachorum famâ permoti ad Hipponensem Episcopum religiosi per Africam instituti conditorem perrexere, qui tunc primâ eos vice præsentis vidit, cum famâ tenus eorundem antèa nomen tantum intellexisset.

His de Augustiniano Monachatu indicatis, quæ pluribus nostri Scriptores profequuntur, ad Adrumetinos Monachos sermo iterum vertendus est, atque eorundem institutum indagandum. De Augustiniano Hipponensi monasterio ejusdem monachus dein Calamensis Episcopus Possidius scribit cap. 11. *Proficiente doctrinâ divinâ sub, ac cum Sancto Augustino in monasterio Deo servientes Ecclesiæ Hipponensi clerici ordinari cœperunt. Ac deinde immotescente, & clarescente de die in diem Ecclesiæ Catholice prædicationis veritate, sanctorumque Dei proposito, continentia, paupertate profunda, ex monasterio, quod per illum memorabilem virum esse, & crescere cœperat magno desiderio poscere, atque accipere Episcopos, & clericos pax Ecclesiæ, atque unitas & cepit primò, & postea consecuta est. Nam ferme decem, quos ipse novi, sanctos, ac venerabiles viros, continentes, & doctissimos Beatus Augustinus diversis Ecclesiis, nonnullis quoque eminentioribus rogatus dedit. Similiterque & ipsi ex illorum sanctorum proposito venientes Domini Ecclesiis propagatis, & monasteria instituerunt, & cæteris Ecclesiis promotos fratres ad Sacerdotium præstiterunt.* Habes hic ex uno Augustini monasterio per ejusdem Monachos ad Episcopatum promotos per Africam monachissimi propagationem; loqui verò Possidium de mona-

monasterio Monachorum, non Clericorum comper-
tum est, scribit enim, *in monasterio Deo servientes*
Hipponensi Ecclesia ordinari cepisse. Non ergo erat
monasterium Hipponensium Clericorum, sed Mona-
chorum, qui postea in Clerum transcribebantur.
Eos inter, qui ex eodem cœnobio ad sacras cathedras
evecti sunt, fuit Evodius Episcopus Uzalensis in
provincia Proconsulari, qui in sua urbe monasterium
pariter instituit. Hic Christianis sacris initiatus Medi-
olani cum Augustino aliquantulum moratus cum
eodem in Africam redierat ex lib. 9. Confess. cap. 8.
ibique sub eisdem disciplinâ monachum induerat ex
Epistolâ ejusdem inter Augustinianas 258. Dein
Uzalensis Episcopus designatus eâ in urbe monaste-
rium se habuisse testatur in fine libri 2. de miraculis
Divi Stephani in appendice Tom. 10. Sancti Augusti-
ni, ubi de Florentio ad Divi Stephani aras pro recu-
peratâ valetudine solvendi causâ voti Uzalam adveni-
ente scribit: *Monasteria quoque ingressus venerabili Epif-
scopo, simulque servorum Dei ad se concurrenti choro om-
nia hæc enarravit.* Fuisse verò illud monasterium non
Clericorum, sed Monachorum patet ex Epist. 258.
in quâ Evodius scribit juvenem, quo exceptore ute-
batur, filium fuisse presbyteri Armeni Melonitani, ad-
ditque, *agrotavit sexdecim diebus apud parentes suos.*
Itaque Armenus presbyter non vivebat in monasterio
in domo Episcopi clericus regularis. Rursus mortuo
eodem puero ait: *Pater ipsius presbyter cum sene Thea-
sio in monasterio esse ceperat consolandi se gratiâ.* Ex
his colligitur presbyterum e domo propriâ, in quâ
filius obierat, ipseque habitabat, in monasterium se
recepisse, undè Evodius Uzalam clericos sub regulam
non adigit. Ex hoc monasterio Uzalensi Adrumetinum
inde plurimum distans derivasse nostris probabile
videtur; siquidem cum Adrumetini Monachi
Uzalam se conferebant, in Augustiniani instituti
cœnobio ad Evodium extracto benignè excepti dege-
bant ex Epist. 256. Valentini ad Augustinum. Eâ
enim occasione Florus in Uzalensi monasterio Epif-
tolam Augustinianam ad Sixtum exscripsit, atque ad
Adrumetinum cœnobium misit. Postea verò diffidiis
obortis, in varios enim sensus eadem Epistola dis-
trahebatur, Valentinus Cœnobiarcha ad Evodium
Uzalensem rem componendam deferre statuit: *Propo-
posui, inquit, ad auferendas impias questiones, ut ad
Dominum sanctum Patrem Evodium mitteremus, ut ipse
nobis de hoc sacrosancto libro propter ignavos aliquid cer-
tius rescripsisset.* At cur Valentinus Episcopum
Adrumetinum de proximo non consuluit? Sederint
tunc Adrumetri Filocius, qui anno 411. collationi
Carthaginensi interfuerat, vel Felix, qui sub Gense-
rico eandem Ecclesiam regebat, teste Victore Vitenfi
lib. 1. de persecutione Vandalicâ, vel alter nescio
quis medius inter utrumque, in incerto est. Ex his
nostri putant probabiliter inferri, ab Evodii disci-
pulis monasterium illud apud Adrumetum extruc-
tum; nam & Evodium Patrem Valentinus appella-
bat, & pro eâ, quâ pollebat auctoritate, monasterii
diffidia eundem componere posse sperabat. Quod ve-
rò Adrumetini Monachi Sanctum Augustinum uti
supremum Monachorum Patrem, à quo universus
Africa monachus natales traxerat, revererentur, ex
fine laudatâ Epistolâ Valentini iidem colligunt, ita
enim concludit: *Si quid autem famulus tuæ Sanctitatis*
frater suggererit Florus pro regulâ monasterii digneris,
*PATER, petimus libenter accipere, per omnia nos infir-
mos instruere.* Hæc pro Monachatu Augustiniano
Adrumetinorum Syncellitâ congerunt, quæ refero

quidem, sed nec probo, nec improbo. Unum hæc
nobis notandum venit, exemptionem Monasteriorum
à jurisdictione Episcopi Diocesani fuisse apud Afri-
canos antiquissimam. Hoc patet ex Synodo Cartha-
ginensi à Bonifacio Primate Africa anno 525. celebra-
tâ, in quâ Petri Abbatis monasterium in provinciâ
Byzacenâ non modò à Diocesani Episcopi, verum
etiam à Liberati id temporis Byzacenarum Ecclesia-
rum Primatis jurisdictione exemptum fuit. Nam Mo-
nachi dato libello supplici Bonifacio: *Poscimus, di-
xere, ut nostrum monasterium facias tuæ beatitudinis re-
gimini subjacere.* Tom. 38. Concil. Edit. reg. pag. 332.
Ibidem verò pag. 334. idem Petrus Abbas, ac conce-
lita hæc testantur: *De Adrumetino monasterio nullo
modo silere possumus, qui prætermissis ejusdem civitatis
Episcopo de transmarinis partibus sibi semper Presbyteros
ordinaverunt, Valentinum, Epiphanium, Victorianum,
& Paulum.* Ex quibus luce clariùs constat, Adru-
metinos non fuisse Canonicos regulares, ut perperam
scripsit Petrus à Sancto Trudone, tunc enim Adru-
metino Episcopo in omnibus morem tanquam subâiti
gessissent, sed fuisse Monachos ex instituto religio-
so in Africa ab Augustino primum plantato derivatos.

Occasione Monachorum Adrumetinorum ab Au-
gustino in bonam frugem revocatorum, libeat hic
extrâ ordinem alterius Augustiniani Monachi à Pe-
lagianismo ad rectum dogma Augustino auctore con-
versi historiam inferere, in quâ narratione non tem-
poris series, sed facti exemplum me ad eandem hic
recitandam movet. Baronius, ac Usserius ad an-
num 420. scribunt; Leporium Monachum non modò
Pelagianorum errores secutum, verum etiam Nestorii
hæresim de Christo Domino prædocuisse ex Cassiano
lib. 1. de Incarnat. cap. 4. ubi ait: *Leporius tunc Mo-
nachus, modò presbyter, qui ex Pelagii institutione, vel
potius pravitate descendens apud Gallias assertor prædictæ
hæreseos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à
nobis admonitus, à Deo emendatus ita malè conceptam
persuasionem magnificè condemnavit, ut non minùs penè
admiranda sit correctio illius, quàm illæsa multorum fides.*
De eodem scribit Gennadius lib. de Script. cap. 59. *Le-
porius adhuc Monachus, postea presbyter præsumens de
puritate vitæ, quam arbitrio tamen, & conatu proprio
non Dei adiutorio obtinuisse crederat, Pelagianum
dogma ceperat sequi, sed à Gallicanis Doctoribus admo-
nitus, & in Africa per Augustinum emendatus scripsit
emendationis suæ libellum &c.* Hic libellus diu latuit,
donec antiquarum schedarum excussor Sirmondus il-
lum invenit, editus verò legitur tomo 38. Concil.
Edit. reg. pag. 16. Docuerat Leporius in quadam
Epistolâ errorem de Christo Domino, quem postea
Nestorius latius propagavit, nempe Deum non fuisse
ex Virgine natum, sed purum putum hominem,
qui secluso quolibet Dei adiutorio vitia carnis do-
muerat. Audiatur Leporius: *Non ipsum Deum,*
*inquit, hominem natum, sed perfectum cum Deo na-
tum hominem dicebamus, pertimescentes scilicet, ne di-
vinitati conditionem assignavimus humanam.* Erro-
rem verò, qui postea Pelagianorum proprius fuit,
olim se tenuisse hæc declarat: *Illud etiam minime
reticendum censeo, quod in eadem Epistolâ simili de-
vians errore subjunxi, Christum Dominum nostrum
sic omnia, quæ erant passionum implese, ut in nullo
quasi perfectus homo à divinitatis auxilio juvaretur.
Volens scilicet, ita in Christo hominem assignare per-
fectum, quò alienum & ab his passionibus verbum
Patris adsererem, & solum per hominem egisse
hæc omnia possibilitate naturæ mortalis sine aliquo*

Deitatis adiutorio probare conabar. Ita virtutes etiam in Christo ex solis naturæ viribus, non verò ex divinæ gratiæ adiutorio derivatas autumabat. Is autem cum in Galliis falsi dogmatis magister detectus fuisset, nec admonitus pravam opinionem deferere voluisset, Proculo Massiliense, & Cylinnio Forojulense adnitentibus è Provinciâ expulsus in Africam transfretavit, ubi Augustini præsertim argumentis convictus errores deposuit, sanæque doctrinæ aures dedit. Hinc cum pluribus in Galliis se scandalo fuisse cognosceret, palinodia libellum composuit, quem hac subscriptione firmavit: *Ego Leporius libellum meo sensu dictatum, in quo fidem meam Deo volente in finem usque tenbo, medullitus exprimere volens in Ecclesiâ Carthaginiensi relectum subscripsi.* Nomina eidem dedere Aurelius Carthagenensis, Augustinus Hipponensis, Florentius ab Hipponne Diarrhytorum, & Secundus Megarmitanus, qui pariter de eadem Leporii conversione ad Provinciâ Episcopos scripsere. Hæc literas exhibet Sirmondus Tomo 1. Concil. Galliæ, atque insertæ sunt Tomo 4. Concil. Edit. regiæ pag. 667. cum hac epigraphe: *Dilectissimis, & Honorabilibus Fratribus, & Consacerdotibus Proculo, & Cylinnio Aurelius, Augustinus, Florentius, & Secundinus in Domino salutem.* De illius verò errore hæc tradunt: *Cum enim præoccupatus esset sicut homo in aliquo delicto, eodemque non parvo, ut de unigenito filio Dei, quod erat in principio Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, cum autem venit plenitudo temporis, Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, non recta quædam saperet, nec vera sentiret, negans hominem factum, ne videlicet substantiæ divinæ, quæ equalis est Patri, indigna mutatio, vel corruptio sequeretur &c.* In quibus tamen literis, cum nullus Leporii error de divinâ gratiâ correctus asseratur, palam sit, eundem antè publicatam Pelagianorum hæresim libellum memoratum scripsisse, quod pluribus lib. 2. cap. 3. ostendemus, quo loco Leporii conversionem citrà annum 410. retrahemus.

Sed nec convenit inter scriptores, quis fuerit iste Leporius, quove tempore ab errore correctus recesserit. Flavii Dextri Chronicon anno 406. hæc habet: *Leporius Episcopus Uticensis in Baticâ prius Monachus è familiâ Sancti Augustini mutat perditam suam priorem sententiam admonitus à Sancto Augustino præceptore suo.* Quid hic dicam? Magni enim sunt Chronica Dextri, & Maximi ab Augustiniani instituti scriptoribus; at apud alios inter apocryphorum quisquillas rejiciuntur; pugnat tamen pro utroque Bivarius Cisterciensis, ac laboriosissimis commentariis utrumque defendere conatur. Illud certum est, Leporium anno 430. Presbyterum fuisse, nam Cassianus, qui eo anno libros suos de Incarnatione composuit, scribit lib. 1. cap. 4. *Leporius tunc Monachus, modò presbyter.* Et postea: *Is ergo in se reversus non solum in Africâ, ubi tunc erat, atque nunc est &c.* Itaque anno 430. erat Leporius presbyter in Africâ. Reponit Bivarius anno 406. errorem suum revocasse, & hoc Dextrum intelligere, qui tamen postea post plures annos Sedem Uticensis obtinuit, quæ interpretatio quàm violenta sit, nemo non videt. Joannes Marquez Augustinensium cap. 10. §. 4. tradit, hunc Leporium esse illum, qui legitur in subscriptione Synodi primæ Toletanæ. Errat: nam laudata Synodus

celebrata est Stilichone II. Consule anno 407. Leporius autem nec post quinque lustra inter Episcopos recensebatur. Sanctus Augustinus Epist. 110. vel potius Notarii recensentes presbyteros, qui Eradii electioni aderant in Hipponensi Ecclesiâ, scribunt: *Cum Augustinus Episcopus unâ cum Religiano, & Marciano Coepiscopis suis consedisset in Ecclesiâ Pacis Hipponensium regionum (fortè regiorum) presentibus Saturnino, Leporio &c. presbyteris.* Hæc electio contigit anno 426. quare ego hunc eundem Leporium puto, qui olim in Galliâ Monachus, postea ab errore in Africâ revocatus à Sancto Augustino, quòd satis doctus censebatur, ibidem presbyter apud Hipponem consecratus fuit. Hunc verò Leporium presbyterum Hipponensem fuisse alienigenam disertè tradit Augustinus Serm. 50. de diversis.

CAPUT XXIV.

Pelagiani Joanne Tyranno in Occidente imperante tumultuant. Valentianus occiso Joanne legem in Pelagianos promulgat. Sanctus Augustinus libros Retractionum scribens eosdem Hereticos confutat, & novis Juliani libris respondet.

Joannes occupato per vim imperio contra Theodosium exercitus ubique in Italiâ conscribebat. Hæretici, ac Pelagiani præsertim optimam sectæ promovendæ occasione nacti non modò ubique turbas ciebant, sed Romæ etiam à Cœlestini Papæ communionem palam se suspenderant. In Galliis etiam nonnulli non è plebe tantum, sed ex Antistitum numero pro hæresi liberius stare, ac loqui occæpere. Nullus tunc Imperatoris metus, nam Tyrannus Theodosiani apparatus famâ percussus, quò univèrsis gratior fieret, unicuique pro libidine de religione sentire permittebat. Is auctore Propicio lib. 2. de bello Vandalico *vir leni animo, rerum intellectu valens, & virtutem suo pretio æstimare gnarus quinque per annos imperium tenuit.* Fallitur, neque enim biennium in regno explevit. Theodosius Cæsare priùs designato Valentiano consobrino puero quinquenni, ac Placiâ amitâ Augustâ nuncupatâ, utrumque in Italiam remisit additis Ardaburio rebus Persico bello fortiter gestis satis percelebri, Aspareque ejusdem filio cum validissimis copiis; alterum etiam exercitum Candidianus ductavit. Ardaburius cum Salonas advenisset, & Aquilejam adnavigaret, improvisâ tempestate subortâ prætoriâ navi ventorum vi in hostile litus impulsâ à Joannis militibus captus, in Tyranni potestatem vivus venit, à quo tamen honorificè exceptus, & amici loco habitus sinè custodiâ Ravennæ apud ipsum degere iussus est. Placidia cum Cæsare filio, Aspareque ægrè Aquilejam pervenerunt. Vota eâ in procellâ pro incolumitate suscepta postea Ravennæ ab Augustâ persoluta sunt Tyranno occiso, gratæque redditæ lapidi insculptæ; inscriptionem dedimus cap. 20. ad annum 421. Auctor est Rubeus, qui Ravennatum res in literas digessit, post Placiâ adventum univèrsam Italiam ad Theodosii partes transisse, unâ Ravennâ, ubi Joannes morabatur, exceptâ. Sed ex Olympodoro redarguitur apud Photium Cod. LXXX. qui commentarios de Bello contra Joannem Theodosio ipsi inscripsit: Anno 425.

Capto